

Dawid Kościewicz

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
e-mail: d.kosciewicz@bg.ue.wroc.pl

**MIĘDZYNARODOWA KONKURENCYJNOŚĆ
GOSPODARKI FIŃSKIEJ W ŚWIETLE
MIĘDZYNARODOWYCH RANKINGÓW
I EKONOMICZNYCH REKOMENDACJI OECD**

**THE INTERNATIONAL COMPETITIVENESS
OF THE FINNISH ECONOMY IN THE LIGHT
OF INTERNATIONAL RANKINGS AND ECONOMIC
RECOMMENDATIONS OF OECD**

DOI: 10.15611/e21.2015.2.06

JEL Classification: J10, J43.

Streszczenie: Celem artykułu jest prezentacja oraz analiza zmian pozycji konkurencyjnej Finlandii w świetle kilku głównych rankingów konkurencyjności i innowacyjności gospodarek narodowych. Artykuł wykorzystuje pojęcia pozycji konkurencyjnej i zdolności konkurencyjnej, aby omówić zarówno aktualny stan fińskiej konkurencyjności, jak i perspektywy jej ulepszenia. Wybranymi rankingami są *The Global Competitiveness Report*, wydawany co roku przez Światowe Forum Ekonomiczne (WEF), *The World Competitiveness Yearbook*, sporządzany przez analityków z Międzynarodowego Instytutu Rozwoju Zarządzania w Lozannie (IMD), a także *Innovation Union Scorecard*, przygotowywany pod auspicjami Komisji Europejskiej (EC). Te trzy rankingi są komplementarne, ponieważ traktują zagadnienie konkurencyjności z innej perspektywy. W artykule wykorzystano raport *OECD Economic Surveys: Finland 2014*, aby oceny i rekomendacje dla Finlandii porównać z wcześniej opisanym zagadnieniem konkurencyjności (wedle metodologii WEF) oraz ze zmianami pozycji konkurencyjnej gospodarki fińskiej w latach 2009-2014. Metodologia rankingu WEF, opierająca się na 12 filarach konkurencyjności, jest porównana z ekonomicznymi rekomendacjami OECD dla Finlandii, aby wskazać te rekomendacje, które są najważniejsze dla poprawy fińskiej zdolności konkurencyjnej. Artykuł kończy się następującymi wnioskami: w latach 2009-2014 Finlandia utrzymywała wysoką pozycję konkurencyjną, głównym motorem fińskiej konkurencyjności jest innowacyjność, Polska powinna uczyć się od Finlandii, jak poprawiać konkurencyjność międzynarodową przez rozwój gospodarki bazującej na wiedzy i innowacjach.

Słowa kluczowe: ekonomia międzynarodowa, Finlandia, konkurencyjność międzynarodowa, innowacyjność.

Summary: The aim of the paper is to present and analyze the changes of competitive position of Finland, in the light of a few main rankings of international competitiveness and innovation of national economies. The paper uses the terms of competitive position and competitive

ability, to discuss both the state of Finnish competitiveness, and the perspectives of its improvement. The chosen rankings are *The Global Competitiveness Report* published annually by World Economic Forum (WEF), *The World Competitiveness Yearbook* made by analytics from International Institute for Management Development (IMD) in Lausanne, and *Innovation Union Scorecard*, made under the auspices of the European Commission (EC). The three rankings are complementary, because they treat the issue of competitiveness from a different point of view. In the article there was used OECD report *Economic Surveys: Finland 2014*, to compare the assessments and recommendations for Finland with the previously described issue of competitiveness (following the WEF methodology) and the changes of competitive position of Finnish economy in the years 2009-2014. The WEF ranking methodology, based on 12 pillars of competitiveness, is compared to economic recommendations of OECD for Finland, to indicate recommendations that are the most important for the improvements of the Finnish competitive ability. The article ends with the following conclusions: in the years 2009-2014 Finland sustained a high competitive position, the main engine of Finnish competitiveness is innovation, Poland should learn from the Finnish example how to improve international competitiveness by developing economy based on knowledge and innovation.

Keywords: international economy, Finland, international competitiveness, innovation.

1. Wstęp

Spośród państw nordyckich (Dania, Finlandia, Islandia, Norwegia, Szwecja), które pod względem społeczno-gospodarczym nadal wykazują odrębność systemową w stosunku do innych państw europejskich [Czech 2011, s. 78-80], Finlandia cieszy się szczególnie dobrą opinią na temat innowacyjności rodzimego sektora telekomunikacyjnego, który w latach 90., ze swym okrętem flagowym w postaci koncernu NOKIA wprowadził tę małą gospodarkę, długo stojącą na uboczu europejskiej wymiany handlowej, do grona najszybciej rozwijających się ekonomicznie państw (bo wzrost gospodarczy napędzany przez postęp technologiczny jest nieuniknionym motorem rozwoju gospodarczego, dlatego decyzja polityczna o oparciu wzrostu na postępie technologicznym jest gwarancją wzrostu gospodarki z korzyścią dla społeczeństwa). Aktualnie, kilka lat po wielkim kryzysie finansowym i trwającym osłabieniu będącym jego skutkiem (tj. lata po roku 2008, kiedy w Finlandię uderzył kryzys), zarówno gospodarcza rola NOKII (w wymiarze krajowym i międzynarodowym), jak i stabilna oraz rosnąca fińska gospodarka są do pewnego stopnia wspomnieniem, a kraj od kilku lat walczy o utrzymanie stabilnej gospodarki i wysokiej konkurencyjności. Mimo wciąż utrzymującej się wysokiej konkurencyjności bazującej na przewagach technologicznych, gospodarka boryka się ze spowolnieniem wzrostu produkcji [Halme i in. 2014, s. 45].

Niniejszy artykuł ma na celu prezentację tego, jak w okresie 2009-2014 (czyli w kolejnych latach po kryzysie) kształtowała się fińska pozycja konkurencyjna w międzynarodowych rankingach oraz jakie oceny i wskazania dla gospodarki fińskiej zawierają ostatnie poświęcone jej raporty OECD. Na tej podstawie wyciągnie-

te będą wnioski odnośnie do fińskiej zdolności konkurencyjnej, czyli tego, czy i w jaki sposób Finlandia może poprawić swoją pozycję konkurencyjną w najbliższych latach, wykorzystując silne i zwalczając słabe strony rodzimej gospodarki. Na początku zostaną omówione pojęcia konkurencyjności oraz pozycji i zdolności konkurencyjnej. Następnie będą przedstawione i omówione pozycje konkurencyjne dla Finlandii z lat po kryzysie finansowym (2009-2014), zaś zostaną omówione zawarte w raportach OECD oceny i rekomendacje dla Finlandii. Na końcu nastąpi identyfikacja kilku głównych wskazań odnośnie do szans i zagrożeń poprawy przez Finlandię jej zdolności konkurencyjnej.

Z perspektywy Polski ocena zmian fińskiej pozycji i zdolności konkurencyjnej jest interesująca, jeśli weźmiemy pod uwagę fakt, iż ścieżkę ewolucji systemu gospodarczego, jaką Finlandia przechodziła w ostatnich dwóch dekadach, Polska prawdopodobnie dopiero będzie przechodzić, kiedy gwałtowny rozwój technologiczny, połączony z transformacją branży wydobywczej i przemysłowej, wstrząśnie społeczeństwem. Finlandia po roku 1990 musiała poradzić sobie z bardzo wysokim bezrobociem strukturalnym, długotrwałym niedoborem pracowników wykwalifikowanych i poszukiwaniem stabilnego miejsca w globalnej gospodarce światowej. Ze wszystkich tych wyzwań i potencjalnych zagrożeń Finlandia wyszła obronną ręką. Świadczą o tym także obserwacje poczynione w niniejszym artykule, dotyczące wysokiej pozycji konkurencyjnej i dużej zdolności konkurencyjnej, która biorąc pod uwagę stabilność (mimo trudności) i nowoczesność fińskiej gospodarki, może się stać przyczyną wielkiego sukcesu Finlandii w wymiarze przystosowania jej do największych w XXI wieku wyzwań społecznych i ekonomicznych państw rozwiniętych – w tym starzenia się społeczeństwa.

2. Konkurencyjność Finlandii w świetle międzynarodowych rankingów konkurencyjności i innowacyjności gospodarek – oceny fińskiej pozycji konkurencyjnej

Pojęcie konkurencyjności pochodzi bezpośrednio z teorii konkurencji, gdzie oznacza walkę, rozumianą w wymiarze gospodarczym, która toczy się między podmiotami rynku krajowego i międzynarodowego [Nowara 2011, s. 111] Większość współczesnych analiz konkurencyjności wychodzi od zaproponowanego przez Michaela E. Portera diamentu konkurencyjności, złożonego z czterech ściśle ze sobą powiązanych elementów kształtujących przewagę konkurencyjną gospodarki narodowej w danej branży; są nimi [Porter 2001, s. 206-244]: warunki czynników produkcji, warunki popytu, sektory pokrewne i wspomagające, strategia, struktura i rywalizacja firm. Konkurencyjnością międzynarodową gospodarki narodowej będzie więc ogólna konkurencyjność danego kraju we wszystkich aspektach i sektorach na tle konkurentów rywalizujących w wymiarze gospodarki światowej. Dla każdej gospodarki narodowej można określić (stosując różne kryteria czy metodologie) dwa rodzaje

konkurencyjności międzynarodowej: pozycję konkurencyjną (a więc jej konkurencyjność w danym momencie, w świetle przyjętych kryteriów) oraz zdolność konkurencyjną (a więc to, jaka jest możliwość danej gospodarki podjęcia działań, w celu poprawienia własnej pozycji konkurencyjnej) [Misala 2011, s. 77-81]. Innymi słowy, jest to konkurencyjność ujęta statycznie lub dynamicznie.

The Global Competitiveness Report jest publikacją regularnie opracowywaną i wydawaną przez Światowe Forum Ekonomiczne (World Economic Forum – WEF), zawierającą ranking międzynarodowej konkurencyjności gospodarek narodowych (w ostatnim rankingu 2014-2015, badaniem objęto 144 państwa). Ranking opiera się na systemie dwunastu filarów konkurencyjności, zgrupowanych w trzech podindeksach. Każdy podindeks (*subindex*) odpowiada filarom przynależnym głównym etapom rozwoju gospodarki narodowej. Wszystkie objęte rankingiem gospodarki narodowe zostały podzielone na przynależność do jednego z pięciu etapów rozwoju gospodarki (trzy główne i dwa przejściowe między etapami 1 i 2 oraz 2 i 3). W niniejszym artykule filary kluczowe dla gospodarek na 1 etapie rozwoju będą określane jako filary podindeksu podstawowego, dla etapu 2 – jako filary podindeksu wydajno-

Tabela 1. Filary globalnego indeksu konkurencyjności

Etap rozwoju gospodarki narodowej	Nazwa podindeksu oraz charakterystyka związanego z nim etapu rozwoju gospodarki narodowej, dla którego dany podindeks jest kluczowy i determinujący ogólny wynik	Filary konkurencyjności związane z danym podindeksem
1	Podindeks podstawowy: gospodarka bazuje na zasobach czynnikowych – surowce naturalne, nisko wykwalifikowana siła robocza (<i>factor – driven</i>)	Filar 1. Instytucje (<i>Institutions</i>) Filar 2. Infrastruktura (<i>Infrastructure</i>) Filar 3. Stabilność makroekonomiczna (<i>Macroeconomic environment</i>) Filar 4. Zdrowie i edukacja podstawowa (<i>Health and primary education</i>)
2	Podindeks wydajności: gospodarka bazuje na poprawie efektywności – wydajność produkcji, poprawa jakości (<i>efficiency – driven</i>)	Filar 5. Szkolnictwo wyższe i doszkalanie (<i>Higher education and training</i>) Filar 6. Efektywność rynku dóbr (<i>Goods market efficiency</i>) Filar 7. Efektywność rynku pracy (<i>Labor market efficiency</i>) Filar 8. Rozwój rynku finansowego (<i>Financial market development</i>) Filar 9. Potencjał technologiczny (<i>Technological readiness</i>) Filar 10. Wielkość rynku (<i>Market size</i>)
3	Podindeks innowacyjności: gospodarka bazuje na zdolności innowacyjnej – wysokie technologie, zaawansowane usługi (<i>innovation – driven</i>)	Filar 11. Złożoność biznesu (<i>Business sophistication</i>) Filar 12. Innowacyjność (<i>Innovation</i>)

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Jagiello 2008, s. 42-44; Schwab (red.) 2014, s. 3-11].

ści, a dla etapu 3 – jako filary podindeksu innowacyjności. W tabeli 1 wyjaśniono schemat globalnego indeksu konkurencyjności (*Global Competitiveness Index*).

W rankingu konkurencyjności WEF, na podstawie oceny składników danego filaru w danej gospodarce narodowej, przyznawano każdemu filarowi punktację od 1 do 7. Następnie, przy użyciu średniej ważonej, oceniano cały podindeks i wreszcie wystawiano ocenę ogólną, czyli to, co określamy jako pozycja konkurencyjna. Na podstawie porównywania punktacji tworzono rankingi dla poszczególnych filarów, dla podindeksów oraz ranking ogólny Globalnego Indeksu Konkurencyjności. W tabeli 2 zaprezentowano wyniki Finlandii w Globalnym Indeksie Konkurencyjności. W wierszu drugim i trzecim tabela uwzględnia pozycję konkurencyjną w formie miejsca w rankingu (rankingu ogólnym) oraz wynik w formie oceny w punktacji (1-7, im więcej tym lepiej). O ile informacja, jaką daje miejsce w rankingu jest bardziej czytelna i jednoznaczna, o tyle nie ujawnia realnej poprawy lub pogorszenia się sytuacji w danym filarze (zwłaszcza w sytuacji globalnej poprawy filarów państw rankingu lub globalnego pogorszenia), dlatego podano także ocenę punktową. Ocena punktowa z kolei nie informuje o sytuacji kraju na tle innych państw, lecz pozwala na ocenę, jakie podindeksy ogólnej oceny kraju uległy poprawie lub pogorszeniu. W kolejnych wierszach w podobny sposób zaprezentowano miejsce w rankingu oraz punktację dla Finlandii w trzech podindeksach.

Tabela 2. Międzynarodowa pozycja konkurencyjna Finlandii w świetle rankingu WEF

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Miejsce w rankingu ogólnym	6	7	4	3	3	4
Punktacja w rankingu ogólnym	5,43	5,37	5,47	5,55	5,54	5,50
Podindeks podstawowy – miejsce	1	5	5	4	7	8
Podindeks podstawowy – ocena	6,04	5,97	6,02	6,03	5,97	5,97
Podindeks wydajności – miejsce	12	14	10	9	9	10
Podindeks wydajności – ocena	5,17	5,09	5,19	5,30	5,30	5,27
Podindeks innowacyjności – miejsce	6	6	4	3	2	3
Podindeks innowacyjności – ocena	5,47	5,43	5,56	5,62	5,65	5,57

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Schwab (red.) 2014, s. 14; 2013, s. 14; 2012, s. 14; 2011, s. 16; 2010, s. 16; 2009, s. 14].

Z analizy tabeli 2 wyraźnie wynika, iż jakkolwiek Finlandia zajmuje pozycję wysoką, to widać pewne słabości, głównie pod kątem podindeksu wydajności, a ostatnio także podindeksu podstawowego. Wynika to z faktu, że mimo pogorszenia filarów związanych z makroekonomią i instytucjami (mimo kryzysu i recesji), zarówno innowacyjność, jak i złożoność biznesu nie tylko nie uległy pogorszeniu, ale ciągle się rozwijają. Dzięki temu Finlandia utrzymuje wysoką pozycję w rankingu ogólnym, ponieważ dla gospodarek na trzecim etapie rozwoju punktacją z podindek-

su innowacyjności ma wyższą wagę w wyliczeniu indeksu ogólnego i dobre wyniki w tej dziedzinie podnoszą końcową ocenę.

W celu uzupełnienia informacji, jakie daje analiza pozycji konkurencyjnej Finlandii w świetle Globalnego Indeksu Konkurencyjności, poniżej podano wyniki w dwóch innych rankingach: pierwszym jest *The World Competitiveness Scoreboard*, czyli ranking konkurencyjności międzynarodowej, sporządzany i wydawany przez IMD (International Institute for Management Development), drugim rankingiem jest poświęcona gospodarkom z Unii Europejskiej i nastawiona bardziej na innowacje Europejska Tablica Wyników Innowacyjności (*Innovation Union Scoreboard – IUS*), oficjalnie zatwierdzana przez Komisję Europejską. Tabela 3 prezentuje wyniki Finlandii w obu rankingach, podając pozycję konkurencyjną (miejsce w rankingu) oraz wynik liczbowy dla lat 2009-2014. Punktacja w rankingu *The World Competitiveness Scoreboard* zasadniczo powinna wynosić do 100, ponieważ tyle punktów zawsze dostają Stany Zjednoczone, które są punktem odniesienia. Ponieważ w niektórych latach nie są one liderem rankingu (wyżej oceniane bywają Hongkong i Singapur), maksymalna punktacja może o kilka punktów przekroczyć 100. Z kolei w rankingu *Innovation Union Scoreboard*, w którym liczba państw, oczywiście, odpowiada liczbie członków UE, maksymalna punktacja może wynosić 1 (jednak żadne z państw nie przekracza wyniku 0,8).

Tabela 3. Pozycja Finlandii w *The World Competitiveness Scorecard* i *Innovation Union Scorecard*

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Miejsce w rankingu TWCS	9	19	15	18	20	15
Punktacja w rankingu TWCS	88.373	80.002	84.380	82.467	78.187	80.360
Miejsce w rankingu IUS*	4	4	4	4	4	4
Punktacja w rankingu IUS	0,670	0,676	0,685	0,685	0,684	0,684

* Ranking jest sporządzany dla wszystkich państw europejskich, jednak w raportach publikuje się tylko listę rankingową dotyczącą państw członkowskich Unii Europejskiej. W rzeczywistości we wszystkich podanych latach pierwsze miejsce należałoby do Szwajcarii, więc Finlandia miałaby odpowiednio o jedno miejsce niższą pozycję, czyli 5. Podany wynik odnosi się do rankingu państw Unii Europejskiej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [IMD 2014; 2013; 2012; 2011; 2010; 2009; IUS 2014 database...; IUS 2014 dashboard...].

W rankingu IUS Finlandia od sześciu lat utrzymuje stabilną pozycję przy niemal niezmiennym wyniku. Warto zauważyć, że poprawa innowacyjności nastąpiła (na podstawie rankingu IUS) w okresie, w którym (w wyniku kryzysu i recesji) ranking WEF zanotował pogorszenie się sytuacji w zakresie instytucji i wydajności gospodarki, co jest wynikiem celowego działania, ponieważ rządy fińskie, świadome zarówno mocnych, jak i słabych stron rodzimej gospodarki, od przeszło dwóch dekad opierają wzrost na wspieraniu innowacyjności rodzimego rynku wysokich technolo-

gii, co, oczywiście, przekłada się na pozytywny wzrost w zakresie innowacyjności i kapitału ludzkiego, nawet jeśli wzrost w wymiarze ekonomicznym jest (w wyniku czynników zewnętrznych) ograniczony.

Ranking IMD, wyrażony w wynikach *The World Competitiveness Scoreboard*, wykazuje bardzo duże rozpiętości wyników względem rankingu WEF. Nie jest to zjawisko ani przypadkowe, ani niezrozumiałe; wynika ono z innej metodologii i myśli przewodniej rankingów. Ranking IMD jest poświęcony bardziej roli danego kraju w globalnej gospodarce, premiując duży udział w wymianie międzynarodowej, a zwłaszcza liberalizację.

3. Oceny i rekomendacje OECD dla fińskiej gospodarki narodowej – perspektywy fińskiej zdolności konkurencyjnej

Wartościowym źródłem informacji dla analizy aktualnej sytuacji społeczno-ekonomicznej Finlandii jest wydawany co półtora roku dokument *Economic Survey of Finland*, publikowany przez organizację międzynarodową OECD. Ostatni raport zawiera następujące wnioski [OECD 2014, s. 10-38]: aktywność powoli się zwiększa, ale poziom niepewności pozostaje wysoki; gospodarka podlega głębokiej restrukturyzacji; sektor finansowy jest stabilny, ale istnieją pewne wrażliwe obszary, którymi należy się zająć; konieczna jest średnioterminowa konsolidacja fiskalna; konieczne są reformy strukturalne w celu wparcia wzrostu i zapewnienia długoterminowego zrównoważenia fiskalnego; pod uwagę muszą być wzięte ekonomiczne konsekwencje starzenia się społeczeństwa; konieczne jest wzmacnianie wydajności sektora publicznego.

W raporcie sformułowano także kluczowe zalecenia, czyli bezpośrednie zadania dla rządu fińskiego, w celu poprawy wyników i stabilności gospodarki. W tabeli 6 zawarto rekomendacje OECD dotyczące poprawy wyników i stabilności fińskiej gospodarki narodowej. W kolumnie „Rodzaj filaru” zaprezentowano autorską, wprowadzoną na potrzeby artykułu, próbę zestawienia rekomendacji OECD wobec gospodarki fińskiej z charakterystyką filarów rankingu WEF. Na podstawie tabeli zostaną wyciągnięte wnioski odnośnie do możliwości poprawy fińskiej zdolności konkurencyjnej przez realizację rekomendacji OECD.

W wymiarze oceny wszystkich rekomendacji i ich związku z filarami konkurencyjności szczególną uwagę zwraca mnogość rekomendacji odnośnie do poprawy funkcjonowania instytucji. Jest to bezpośrednio związane z aktualnym stanem fińskich instytucji, zwłaszcza w wymiarze samorządowym, które jakkolwiek charakteryzują się dużą przejrzystością, nie mogą przezwyciężyć rosnącej nieefektywności i niemożności skutecznego realizowania zadań, zwłaszcza w zakresie usług państwa dobrobytu. Już dawno zdiagnozowanym, lecz wciąż nie rozwiązany problemem fińskiego państwa dobrobytu jest zwłaszcza system publicznej ochrony zdrowia – oparty na działalności samorządów, które w większości są zbyt małe, aby skutecznie wykonywać zadania. Projekt łączenia samorządów jest wdrażany powoli i dotych-

Tabela 4. Rekomendacje OECD dla Finlandii w świetle poprawy stanu filarów konkurencyjności

Dziedzina reform objęta rekomendacją	Treść rekomendacji	Rodzaj filaru
Problem starzenia się społeczeństwa	Stopniowe podnoszenie wieku emerytalnego	Filar 3. Stabilność makroekonomiczna Filar 7. Efektywność rynku pracy
	Likwidacja emerytur częściowych, dostęp do świadczeń dla osób niepełnosprawnych powinien się opierać wyłącznie na kryteriach medycznych	Filar 1. Instytucje Filar 7. Efektywność rynku pracy
	Kontynuacja promocji szkolenia przez całe życie	Filar 5. Szkolnictwo wyższe i doszkalanie
	Wzmocnienie aktywnej polityki rynku pracy	Filar 7. Efektywność rynku pracy
Polityka fiskalna, reformy strukturalne	Konsolidacja średnioterminowa, zasadniczo poprzez reformy strukturalne	Filar 1. Instytucje Filar 3. Stabilność makroekonomiczna
	Monitorowanie równowagi fiskalnej i adaptacja planów do potrzeb	Filar 1. Instytucje
Finanse publiczne, reforma samorządowa	Reforma samorządowa – poprawa efektywności usług publicznych	Filar 1. Instytucje
	Nowe zasady dla systemu fiskalnego samorządów	Filar 1. Instytucje Filar 3. Stabilność makroekonomiczna
	Zmiana w systemie opodatkowania	Filar 1. Instytucje Filar 3. Stabilność makroekonomiczna
Polityka wobec rynków finansowych	Monitorowanie rynku finansowego i wprowadzenie wyższego poziomu bezpieczeństwa	Filar 8. Rozwój rynku finansowego Filar 1. Instytucje
	Ograniczenie wsparcia kapitałowego dla instytucji finansowych oraz ściślejsza współpraca z innymi krajami w zakresie tworzenia systemu stabilności finansowej	Filar 8. Rozwój rynku finansowego Filar 1. Instytucje
Inwestycje i zielony wzrost	Szerokie wspieranie innowacji oraz monitoring alokacji środków publicznych	Filar 12. Innowacyjność Filar 1. Instytucje
	Zaprzestanie subsydiowanie inwestycji szkodliwych dla środowiska naturalnego	Filar 12. Innowacyjność Filar 1. Instytucje

Źródło: opracowanie własne na podstawie [OECD 2014, s. 10-38; Schwab (red.) 2014, s. 3-11].

czas nie przyniósł wymiernych efektów. Priorytetem powinna być realizacja w pierwszej kolejności rekomendacji bezpośrednio związanych z poprawą filarów podindeksu podstawowego. Jeśli Finlandia wdroży rekomendacje, dla których przypisano takie filary, jak instytucje (filar 1) oraz stabilność makroekonomiczna (filar 3), jej zdolność konkurencyjna ulegnie poprawie, jednak sama pozycja konkurencyjna nie powinna się istotnie zwiększyć. Wiąże się to z podkreślanym już faktem, iż fińska konkurencyjność bazuje na innowacjach, poprawa konkurencyjności

niższych filarów ma zatem drugorzędne znaczenie. Może dziwić, iż wśród rekomendacji OECD brak takich, które przysłużyłyby się poprawie zdolności konkurencyjnej filarów podindeksu konkurencyjności (z wyjątkiem rekomendacji odnośnie do inwestycji i zielonego wzrostu – bardzo ogólnych i związanych raczej z przejrzystością funkcjonowania odpowiedzialnych za to instytucji). Pamiętać jednak należy, że rekomendacje OECD dotyczą tych sfer, które są zidentyfikowane jako słabości. Działania na rzecz dalszej poprawy sfer funkcjonujących poprawnie wykraczają poza zakres raportu OECD.

4. Zakończenie

Celem artykułu było omówienie fińskiej pozycji i zdolności konkurencyjnej w świetle międzynarodowych rankingów konkurencyjności oraz rekomendacji OECD. Podsumowując omówienie pozycji konkurencyjnych Finlandii i możliwości poprawy przez nią zdolności konkurencyjnej, można sformułować kilka wniosków odnośnie do ewolucji międzynarodowej pozycji konkurencyjnej Finlandii w latach 2009-2014 oraz perspektyw poprawy w najbliższych latach przez badany kraj jego międzynarodowej zdolności konkurencyjnej. Wnioski są następujące: w latach 2009-2014 Finlandia utrzymała wysoką pozycję konkurencyjną, najważniejszym motorem fińskiej konkurencyjności jest innowacyjność, poprawy wymagają jakość instytucji i wydajność gospodarki narodowej, większość zaleceń OECD dotyczy poprawy jakości instytucji, aktualnie głównym problemem jest nieefektywność samorządów, w przyszłości najważniejszym problemem stanie się starzenie się populacji. W artykule wysunięto także wniosek, iż z perspektywy konkurencyjności Finlandii większość postulowanych przez OECD rekomendacji nie służy znacznej poprawie fińskiej pozycji konkurencyjnej. Wynika to z faktu, że problemy i słabości gospodarki fińskiej są zaobserwowane głównie w zakresie filarów niższych (podstawowym i wydajności). Planiści i decydenci fińskiej polityki ekonomicznej muszą się wykazać rozwagą, aby jednocześnie realizować rekomendacje OECD (które są konieczne z perspektywy potrzeb stabilności gospodarki i dobrobytu społeczeństwa) i wspierać dalszy rozwój innowacyjności. Budowa innowacyjnej gospodarki nie jest procesem, który można zakończyć, stagnacja bowiem będzie prowadziła do relatywnego spadku zdolności konkurencyjnej filarów innowacyjności, a w efekcie do spadku ogólnej pozycji konkurencyjnej. Aby do tego nie dopuścić, trzeba mieć świadomość, że jeśli priorytetem jest konkurencyjność, to poprawa konkurencyjności filarów podindeksu innowacyjności jest absolutnie najważniejsza i powinna się odbywać nawet kosztem niższych filarów.

Przeprowadzona w niniejszym artykule analiza może być z powodzeniem zastosowana dla innych krajów objętych tak rankingami konkurencyjności międzynarodowej, jak i rekomendacjami OECD. Trudniejsze i mniej jednoznaczne jest jednak wyciąganie wniosków dla państw należących do grup przejściowych (konkurencyjność opierająca się na zasobach przechodząca do konkurencyjności bazującej na

wydajności; konkurencyjność opierająca się na wydajności przechodzącej do konkurencyjności bazującej na innowacyjności). Takim państwem jest Polska, która we wszystkich przytaczanych w artykule rankingach WEF znajduje się w grupie przejściowej między poziomami 2 i 3. Jakkolwiek nie powinno to nastroczać trudności w ocenie zmian pozycji konkurencyjnej oraz związku rekomendacji OECD z poszczególnymi grupami filarów, wątpliwości może jednak budzić ocena wagi poszczególnych rekomendacji. Wydaje się, iż decyzja nie jest jednoznaczna, ponieważ mimo że polska gospodarka zmierza do poziomu konkurencyjności opierającej się na innowacyjność, wciąż znajduje się na poziomie konkurencyjności bazującej na wydajności.

Finlandia, która dzięki intensywnej poprawie filarów podindeksu innowacyjności i przejściu do poziomu gospodarek konkurujących innowacyjnością, a nie wydajnością (co było efektem konsekwentnej polityki gospodarczej i wspierania rodzimego sektora nauki i technologii) oraz utrzymała wysoką pozycję konkurencyjną, mimo bardzo wysokich spadków w niższych filarach, pokazała, że ścieżka poprawy potencjału technologicznego i wspierania branż innowacyjnych (w fińskim przypadku – teleinformatycznych) jest rozsądną i skuteczną strategią wzmacniania zdolności konkurencyjnej. Nawet bowiem jeśli rola początkowo wspieranej branży ulegnie osłabieniu, wypracowane przez dekady wysokie standardy szkolnictwa wyższego oraz dobre praktyki współpracy nauki z biznesem będą skutkowały w kolejnych dekadach wysoką pozycją konkurencyjną, mimo przejściowych trudności i kryzysów ekonomicznych, na które najlepszym remedium jest innowacyjność. Polska powinna więc na pierwszym miejscu stawiać na takie działania, które poprawią zdolność konkurencyjną w filarach podindeksu innowacyjności, przykład bowiem innych państw (zwłaszcza opisywanej w artykule Finlandii) wyraźnie pokazuje, że filary niższe są mniej ważne, drugo- i trzeciorzędne. Nawet jeśli w ciągu kilku (lub kilkunastu) lat poprawa polskiej zdolności konkurencyjnej w zakresie filarów podindeksu innowacyjności nie będzie skutkowałą szybkim wzrostem ogólnej pozycji konkurencyjnej, to i tak jest to działanie, które w długim okresie przyniesie najwięcej korzyści. Pokazuje to przykład Finlandii. Nic nie stoi też na przeszkodzie, aby w przyszłości pokazywał to także przykład Polski.

Literatura

- Czech S., 2011, *Kraje skandynawskie: opiekuńczość i rozwój*, [w:] *Systemy gospodarcze. Analiza porównawcza*, S. Swadźba (red.), Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Katowice.
- Halme K., Lindy I., Piirainen K.A., Salminen V., White J., 2014, *Finland as a Knowledge Economy 2.0 : Lessons on Policies and Governance*, Washington (DC), World Bank.
- IUS 2014 dashboard, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/innovation_scoreboard/2014/index_en.htm (7.02.2015).
- IUS 2014 database, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/innovation-scoreboard/index_en.htm (7.02.2015).

- Jagiello E.M., 2008, *Strategiczne budowanie konkurencyjności gospodarki*, Wydawnictwo Poltext, Warszawa.
- Misala J., 2011, *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki narodowej*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- Nowara W., *Konkurencyjność kraju a zagraniczne inwestycje bezpośrednie*, [w:] *Konkurencyjność we współczesnej gospodarce światowej*, T. Rynarzewski (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2011.
- OECD, 2014, *OECD Economic Surveys: Finland 2014*, OECD Publishing.
- Porter E.M., 2001, *Porter o konkurencji*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- Schwab K. (red.), 2009, *The Global Competitiveness Report 2009–2010*, World Economic Forum, Geneva.
- Schwab K. (red.), 2010, *The Global Competitiveness Report 2010–2011*, World Economic Forum, Geneva.
- Schwab K. (red.), 2011, *The Global Competitiveness Report 2011–2012*, World Economic Forum, Geneva.
- Schwab K. (red.), 2012, *The Global Competitiveness Report 2012–2013*, World Economic Forum, Geneva.
- Schwab K. (red.), 2013, *The Global Competitiveness Report 2013–2014*, World Economic Forum, Geneva.
- Schwab K. (red.), 2014, *The Global Competitiveness Report 2014–2015*, World Economic Forum, Geneva.
- IMD, 2009, *The World Competitiveness Scorebord 2009*, <http://www.imd.org/uupload/dm/files/WCC/scoreboard.pdf> (7.02.2015).
- IMD, 2010, *The World Competitiveness Scorebord 2010*, http://www.amcham.nl/files/File/World_Competitiveness_Scoreboard_2010.pdf (7.02.2015).
- IMD, 2011, *The World Competitiveness Scorebord 2011*, http://www.vi.is/files/IMD%202011%20-%20listar_831280280.pdf (7.02.2015).
- IMD, 2012, *The World Competitiveness Scorebord 2012*, http://immi-to-australia.com/pics/advant/2012_IMD.pdf (7.02.2015).